

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, <http://www.kp.org.pl>

Świebodzin, 26 stycznia 2010

Tatrzański Park Narodowy Zakopane

W związku ze sprawą ewentualnego rozszerzenia udostępniania narciarskiego rejonu Kasprowego Wierchu poprzez poszerzenie strefy przeznaczonej dla narciarstwa pozatrasowego, po zapoznaniu się z „Analizą oddziaływania na obszar Natura 2000 udostępniania narciarskiego rejonu Kasprowego Wierchu poprzez poszerzenie strefy przeznaczonej dla narciarstwa pozatrasowego”, zaprezentowaną na stronie internetowej TPN (wersja z 18 stycznia 2010), przedstawiamy następujące uwagi:

1. W zadaniach ochronnych dla Tatrzańskiego Parku Narodowego na lata 2010-2013 ustanowionych zarządzeniem Ministra Środowiska z 4 stycznia 2010 r., wskazano jako miejsca, które mogą być udostępniane w celach rekreacyjnych, „*nartostrady i trasy zjazdowe w rejonie Kasprowego Wierchu na Hali Goryczkowej i Gąsienicowej*”. Nie ujęto tu strefy narciarstwa pozatrasowego, która nie jest ani nartostradą, ani trasą zjazdową.
W związku z powyższym, z formalnoprawnego punktu widzenia, proponowane wyznaczenie strefy narciarstwa pozatrasowego powinno nastąpić albo w trybie zmiany zadań ochronnych, albo też dopiero w następnych zadaniach ochronnych ustanawianych dla TPN lub w planie ochrony parku (po roku 2013). Strefa udostępniana do narciarstwa pozatrasowego, jeżeli miałaby być wyznaczona, powinna być wyraźnie wskazana w zadaniach ochronnych lub planie ochrony.
2. Wbrew opinii zawartej w „Analizie ...”, wydaje się, że wyznaczenie / poszerzenie strefy przeznaczonej do narciarstwa pozatrasowego jest „przedsięwzięciem” w sensie art. 6(3) dyrektywy siedliskowej. Wniosek taki wynika z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich w wielu sprawach. W wyroku C-127/02 Trybunał orzekł, że „przedsięwzięciem” są np. mechaniczne połowy muszli sercówek wykonywane corocznie od wielu lat, na które jednakże każdego roku wydawane jest pozwolenie na czas określony. W innych wyrokach Trybunał kwalifikował jako „przedsięwzięcie” prace konserwacyjne

rowów i powtarzalne pogłębianie rzeki. Generalnie Trybunał pojęcie „przedsięwzięcia” nakazuje traktować rozszerzająco i wymaga (por. w szczególności opinia rzecznika generalnego w sprawie C-226/08), by definicja „planu lub przedsięwzięcia” w rozumieniu art. 6(3) dyrektywy siedliskowej „*miała charakter autonomicznej definicji wspólnotowej – tj. nie może ona być uzależniona od formalnoprawnego charakteru zezwolenia na określone działania lub rozwiązanie, wymaganego zgodnie z prawem krajowym*”.

W przedmiotowej sprawie „przedsięwzięciem” byłoby wyznaczenie dodatkowego obszaru udostępnionego do narciarstwa pozatrasowego, na co musiałby zezwolić Minister Środowiska w drodze ustanowienia, zawierających odpowiedni zapis, zadań ochronnych dla Tatrzańskiego Parku Narodowego lub planu ochrony dla tego parku.

Należy tu zauważyć, że ujęcie przedmiotowego zapisu w dokumencie z istoty swojej służącym ochronie przyrody nie oznacza automatycznego zwolnienia proponowanego rozwiązania z oceny oddziaływania na obszar Natura 2000! Przeciwnie, w orzecznictwie europejskim utrwalony jest pogląd, że „*zwolnienie z oceny nie może jednakże zostać rozciągnięte na środki, którym brak jest bezpośredniego związku z ochroną obszaru Natura 2000; odstępstwa od ogólnych reguł powinny być interpretowane zawężająco (...) dla odstępstwa od obowiązku przeprowadzenia oceny skutków dla danego obszaru nie wystarczy, by środki były zgodne z planem ochrony, lecz muszą one być bezpośrednio konieczne dla realizacji założeń ochrony*”. Również w wytycznych Komisji Europejskiej do interpretacji art. 6 dyrektywy podkreśla się, że „*nie mający związku z ochroną obszaru komponent planu lub projektu, który wśród swoich celów zawiera zarządzanie ochrona przyrody, może nadal wymagać oceny*”. Udostępnienie fragmentu parku narodowego do rekreacji nie ma bezpośredniego związku z ochroną obszaru Natura 2000 i nie jest bezpośrednio konieczne dla ochrony przyrody.

Oznacza to, że według wymogów prawa europejskiego, w przedmiotowej sprawie konieczne i obowiązkowe jest przeprowadzenie „właściwej oceny” w sensie art. 6(3) dyrektywy. Przedstawiona przez TPN analiza jest więc wykonana „z obowiązku”, a nie tylko „z przezorności”.

3. Jednak z prawa europejskiego nie wynika wcale, że ocena o której mowa w art. 6(3) dyrektywy musi mieć charakter „oceny oddziaływania na środowisko” w sensie ustawy z 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*. Ocena zgodna z art. 6(3) dyrektywy może być przeprowadzona także w innej procedurze. W naszej opinii, procedura w której kolejno:
  - a) sporządzono by analizę oddziaływania proponowanego rozwiązania na obszar Natura 2000 z punktu widzenia celów jego ochrony, odpowiadającą wymogom merytorycznym względem „właściwej oceny” z art. 6(3) dyrektywy siedliskowej,
  - b) poddano by w/w analizę konsultacjom społecznym;
  - c) udowodniono by, w sposób rozwiewający wszystkie racjonalne wątpliwości, że udostępnienie do narciarstwa nowych terenów nie spowoduje negatywnych oddziaływań na obszar Natura 2000 z punktu widzenia celów jego ochrony;
  - d) sporządzono by i poddano by konsultacjom społecznym projekt zadań ochronnych dla Tatrzańskiego Parku Narodowego zawierający w szczególności zapis wyznaczający strefę narciarstwa pozastokowego;
  - e) Minister Środowiska ustanowiłby zadania ochronne lub plan ochrony dla Tatrzańskiego Parku Narodowego, zawierające zapis rozszerzający tereny udostępnione do narciarstwa pozatrasowego – odnosząc się w uzasadnieniu swojego zarządzenia / rozporządzenia do wyników przeprowadzonej oceny;- mogłaby prawdopodobnie być uznana za prawidłową procedurę wymaganą przez art. 6(3) dyrektywy siedliskowej.

Pomijamy tu natomiast rozważania na temat wymogów prawa polskiego.

4. Przeważająca „Analiza...” nie w pełni spełnia jednak merytoryczne wymogi względem „odpowiedniej oceny”, o której mowa w art. 6(3) dyrektywy. Podstawową wadą jest opracowanie całej analizy „z punktu widzenia stanu dzisiejszego”, a nie „z punktu widzenia celów ochrony obszaru Natura 2000”, czego wymaga dyrektywa.

Analiza oddziaływania proponowanego rozwiązania, w szczególności na populację kozicy, świstaka, niedźwiedzia, cietrzewia powinna odnosić się nie tylko do aktualnie stwierdzonego obrazu występowania tych gatunków, ale również do przyszłościowej koncepcji ich ochrony w Tatrach (do celu ochrony, jakim musi być utrzymanie lub doprowadzenie do właściwego stanu siedlisk i populacji). Koncepcja ta powinna odnosić się do aktualnego stanu ochrony siedlisk i populacji w Tatrach (czy jest on właściwy, czy też nie; a jeśli nie to jakie czynniki o tym decydują), a także uwzględniać zagadnienie łączności pomiędzy poszczególnymi częściami tatrzańskiej populacji zwierząt. Przedstawiona analiza nie uwzględnia tych zagadnień.

5. „Stan dzisiejszy” uwzględniony w ocenie to stan, w którym występuje narastające zjawisko nielegalnego wykorzystywania do narciarstwa rozważanych terenów. Tatrzański Park Narodowy wykorzystuje więc własną bezradność wobec naruszania obowiązujących obecnie zakazów do uzasadnienia potrzeby realizacji proponowanego rozwiązania. Sytuacja taka nasuwa co najmniej wątpliwości.

Nie jest jasne, czy brak na rozważanych terenach walorów przyrodniczych, które mogłyby być zagrożone przez narciarstwo, nie jest właśnie skutkiem obecnej ich nielegalnej penetracji przez narciarzy. Np. podkreślony w „Analizie...” fakt, że *„aktualnie cietrzew wycofał się z północnego ramienia Pośredniego Goryczkowego”* może być właśnie skutkiem takiej nielegalnej penetracji.

W piśmie do Klubu Przyrodników z 4 stycznia 2010 r., Tatrzański Park Narodowy jako organ sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 Tatry, wyraził opinię, że *„stała presja środowiska narciarskiego (...) oraz odnajdywanie przez nich luk prawnych dla udostępniania nowych obszarów parku dla swych działalności, niesie zagrożenia dla utrzymania właściwego stanu siedlisk przyrodniczych, siedlisk gatunków i populacji gatunków będących przedmiotem ochrony sieci Natura 2000”*

Ponadto, w samej „Analizie” napisano, że *„trudno jest ocenić, czy rozbudowa kolejki linowej Kuźnice – Kasprowy Wierch, która miała miejsce w 2006 r. spowodowała zwiększenie liczby osób jeżdżących poza trasami. Brak jest przy tym danych, na podstawie których można by tego dokonać”*. Nie jest więc jasne, czy zjawisko nielegalnego wykorzystywania do narciarstwa rozważanych terenów nie jest przypadkiem skutkiem dokonanej w 2006 r. rozbudowy kolejki. Autorzy „Analizy...” sugerują wprawdzie, że tak nie jest, ale nie potrafią swojej tezy udowodnić. Zagadnienie to pozostaje więc nierozstrzygnięte.

Wyżej wymienione wątpliwości są istotne. Jeżeli to narciarstwo – bądź nielegalne, bądź nawet legalne - okazałoby się przyczyną słabego stanu „naturowych” walorów przyrodniczych na rozważanych terenach, a w dodatku gdyby stan tych walorów pogorszył się w okresie 2004-2009, to byłoby to uchybienie ciężącemu na Tatrzańskim Parku Narodowym od 1 maja 2004 r. obowiązkowi *„zapobiegania wszelkim pogorszeniom i znaczącym zakłóceniom stanu przedmiotów ochrony Natura 2000”*, wynikającemu z art. 6(2) dyrektywy. Skutki takiego uchybienia nie mogłyby w żadnym razie być argumentem na rzecz przyjęcia proponowanego rozwiązania. Podobnie, jeżeli wzrost nielegalnego wykorzystywania do narciarstwa rozważanych terenów wiązałby się ze wzrostem przepustowości kolejki.

Powyższe wątpliwości wymagają rozwiązania.

6. Wątpliwości merytoryczne nasuwa ocena warunków śniegowych. Na stronie 19 „Analizy...” podano, że *„stoki w pobliżu Kasprowego Wierchu to jedyny w Polsce obszar,*

gdzie istnieje możliwość uprawiania narciarstwa przez około 5 miesięcy w roku”. Tymczasem choćby tej zimy tej zimy jeszcze w drugiej połowie stycznia nie zaistniały warunki do otwarcia tras i nartostrad dla narciarstwa. Ponadto, jeśli chodzi o stoki Beskidu, to wg Krzana i in. 2002¹ „Najmniejszą grubość pokrywy śnieżnej zaobserwowano po tej stronie Kasprowego Wierchu na północno – wschodnich stokach Beskidu, pomimo, że śnieg nie był tam zagęszczany przez maszyny do „uprawy” śniegu. Średnia grubość pokrywy śnieżnej z wielosezonowych pomiarów znacznie odbiega na niekorzyść od wartości w dwóch poprzednio omówionych częściach terenów narciarskich. Dodatkowo, w tym obszarze, w poszczególnych latach wystąpiły duże różnice w rozkładzie pokrywy śnieżnej w trakcie sezonów. Kulminacje grubości pokrywy zdarzały się tutaj zarówno w lutym (sezon 1998/99), jak i w marcu (1994/95) czy kwietniu (kilka sezonów). Ponadto średnie wartości grubości pokrywy śnieżnej na ogół nieznacznie tylko przekraczały wartość progową i przez większość sezonu były niższe od 100 cm. Na ogół stok ten był pozbawiony „narciarskiej” pokrywy śnieżnej zarówno w grudniu, jak i w maju.”

7. Zbyt powierzchowna wydaje się analiza oddziaływania na siedliska przyrodnicze. Pożądana byłaby tu próba oceny, w jakim maksymalnie stopniu pokrywa glebowo-roślinna może zostać uszkodzona przez ruch narciarski.
8. Założenie, że udostępnienie do narciarstwa terenów obecnie wykorzystywanych nielegalnie spowoduje poprawę przestrzegania zakazów, wydaje się zbyt optymistyczne. W naszej opinii bardziej prawdopodobne jest, że spowoduje ono rozszerzenie nielegalnego wykorzystywania na dalsze tereny. Skuteczne zapobieganie temu wymagałoby intensyfikacji kontroli, a tym samym nieuchronnie również prowadziłoby do intensyfikacji obecności ludzkiej - przebywania pracowników parku pilnujących przestrzegania przepisów - na terenach już bardzo wrażliwych pod względem faunistycznym.
9. W „Analizie...” mowa jest o istnieniu w przedmiotowej sprawie wcześniejszej, negatywnej opinii Kota i Skrzydłowskiego. Nie przytoczono jednak konkretnych argumentów podniesionych w tej opinii, ani nawet jej zasadniczych tez.

Konieczne byłoby tymczasem bardzo konkretne i precyzyjne odniesienie się do argumentacji wcześniejszej, zacytowanej w analizie, negatywnej opinii. Bez tego w żaden sposób nie można bowiem mówić o „rozwiązaniu wszelkich racjonalnych wątpliwości” co do ewentualnych negatywnych skutków proponowanego rozwiązania – a tylko w przypadku rozwiązania takich wątpliwości, można by udzielić na nie zgody.
10. W związku z powyższymi wątpliwościami, a także biorąc pod uwagę zasadę przezorności, zgodnie z którą „jeżeli brak jest pewności co do nie wystąpienia negatywnych skutków na przedmiotowy obszar, związanych z ocenianym planem lub przedsięwzięciem, właściwe organy państwowe powinny odmówić udzielenia pozwolenia na ten plan lub przedsięwzięcie, proponowane rozszerzenie terenów udostępnionych do narciarstwa wydaje się przedwczesne.

---

¹ Krzan Z., Skawiński P., Kot M. 2002. Dynamika grubości pokrywy śnieżnej terenów narciarskich Kasprowego Wierchu w latach 1992-2000. [w:] Borowiec W., Kotarba A., Kownacki A., Krzan Z., Mirek Z. : Przemiany środowiska przyrodniczego Tatr. Tatrzański Park Narodowy, Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi, Oddział Kraków. Kraków - Zakopane: 423 – 427.

do wiadomości

– Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie